

Porsgrunn kommune

Vår ref. 26/3765 - 13
Saksbehandler Terje Madsen
Dato 10.10.2026

Saksframlegg

Innkalling til ekstraordinært representantskapsmøte i Grenland brann og redning IKS 09.11.26

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
71/26	Formannskapet	15.10.2026

Kommunedirektørens innstilling

1. Porsgrunn kommunes representanter i representantskapet i GBR IKS anbefales å foreslå og stemme som følger ved behandling av sak 09/26 på representantskapsmøtet 09.11.26:

Sak 09/26

1. Andel av merforbruket i driftsregnskapet for 2025 knyttet til kr. 3,77 mill. i økte pensjonskostnader og kr 0,5 mill. knyttet til brannen på Skjerkøya, totalt kr. 4,27 millioner, finansieres av samtlige eierkommuner og fordeles etter eierbrøk i henhold til selskapsavtalen.
2. Andel av merforbruk i driftsregnskapet for 2025, totalt 1,96 millioner kroner, knyttet til brannen på Skjerkøya og saken mot Ragn-Sells, dekkes av Bamble kommune alene.
3. Eventuelle fremtidige inntekter knyttet til dekning av saksomkostninger i saken mot Ragn-Sells tilbakeføres i sin helhet til Bamble kommune, begrenset oppad til 1,96 millioner kroner, jf. punkt 2.
4. Resterende del av merforbruket i driftsregnskapet for 2025, kr. 6,16 millioner, finner selskapet selv inndecking for innenfor egen økonomi, i løpet av 2026 og 2027, uten at det går utover kravene til forsvarlig drift og beredskap.
5. Representantskapet tar til orientering at selskapet viderefører arbeidet med effektivisering, bedre ressursutnyttelse og økt økonomisk handlingsrom gjennom den strategiske arbeidsgruppen, og legger til grunn at dette arbeidet minst skal skaffe et økonomisk handlingsrom som dekker merforbruket som angitt i punkt 4.

2. Porsgrunn kommunes representanter i representantskapet i GBR IKS anbefales å foreslå/stemme som følger ved behandling av sak 10/26 på representantskapsmøtet 09.11.26:

1. Stemme for styrets forslag til pkt. 1

Nytt punkt 2:

2. Merkostnader som følge av sentralt lønnsoppgjør i kapittel 4 kompenseres ikke, ref. sak 09/26 punkt 5. Selskapet finner inndekning for disse merkostnadene innenfor egen ramme.
3. Stemme for styrets forslag til pkt. 3

SAKSUTREDNING

Bakgrunn for saken

Saken kommer til behandling fordi representantskapsmøtet skal behandle to saker hvor representantskapet bes ta stilling til økt eierbidrag fra eierkommunene til Grenland brann og redning IKS (GBR).

Tematikken i sakene har vært behandlet i representantskapet 08.06.26, sak 02/26 og 03/26.

Følgende ble vedtatt i sak 02/26 pkt. 1, 2 og 5.:

1. Representantskapet godkjenner vedlagte regnskap for 2025, som viser et udekket merforbruk på kr. 12.390.701.
2. Det udekkede merforbruket overføres til inndekking senere år.
5. Representantskapet ber om å få seg forelagt sak høsten 2026, hvor inndekning av merforbruk vises, herunder forslag til effektiviseringstiltak i GBR.

Følgende ble vedtatt i sak 03/26:

5. Sak 03/26 utsettes til høsten 2026

Tematikken i disse sakene kommer nå til behandling i sak 09/26 og 10/26.

For at formannskapet skal ha mulighet til å utøve sin eierstyring, må innkallingen til representantskapsmøtet legges fram for formannskapet før representantskapsmøtet avholdes. Da vil formannskapet få anledning til å instruere/anbefale hvordan kommunens representanter skal stemme ved behandlingen i representantskapet.

Saksfremstilling

Porsgrunn kommune og GBR

Porsgrunn kommune har en eierandel på 29,7 %.

Porsgrunn kommunes medlemmer og varamedlemmer til representantskapet:

Medlemmer:

- Janicke Andreassen

- Stine Stamland
- Håkon Stornes

Varamedlemmer:

- Mette Nord, Stian Aasoldsen
- Trond Ingebretsen, Nelly Olsen
- Jan Roger Barth, Siw Anett Hegna-Malmin

Saker til behandling på representantskapsmøte:

Grenland Brann og redning IKS innkaller til representantskapsmøte for blant annet å behandle følgende saker:

Sak 09/26 – Inndekking av merforbruk fra 2025

Sak 10/26 – Merkostnader pensjon og sentralt oppgjør

Ad Sak 09/26 – Inndekking merforbruk 2025

Styret foreslår følgende overfor representantskapet:

1. Merforbruket i driftsregnskapet for 2025, totalt 12,39 millioner kroner, finansieres av eierkommunene.
2. 1,96 millioner kroner av det totale merforbruket, knyttet til brannen på Skjerkøya og saken mot Ragn-Sells, dekkes av Bamble kommune alene.
3. Resterende 10,43 millioner kroner fordeles mellom samtlige eierkommuner etter eierbrøk i henhold til selskapsavtalen.
4. Eventuelle fremtidige inntekter knyttet til dekning av saksomkostninger i saken mot Ragn-Sells tilbakeføres i sin helhet til Bamble kommune, begrenset oppad til 1,96 millioner kroner, jf. punkt 2.
5. Representantskapet tar til orientering at selskapet har vurdert muligheten for å finansiere deler av merforbruket innenfor egen drift, men at dette ikke kan gjennomføres i 2026 uten konsekvenser for forsvarlig drift og beredskap.
6. Representantskapet tar til orientering at selskapet viderefører arbeidet med effektivisering, bedre ressursutnyttelse og økt økonomisk handlingsrom gjennom den strategiske arbeidsgruppen.

Av saksutredningen fra styret fremkommer det et udekket merforbruk på kr. 12,39 MNOK. Selskapets disposisjonsfond er disponert fullt ut, og selskapet har derfor ikke frie fond til å dekke merforbruket.

Selskapet angir at det negative årsresultatet først og fremst skyldes konsekvensene av brannen på Skjerkøya med 2,5 MNOK, den pågående saken mot Ragn-Sells, samt en betydelig økning i pensjonsutgiftene.

I denne saksframstillingen fremgår at pensjonsutgiftene angis å være 4,5 MNOK høyere i 2025, sammenlignet med 2024. Selskapet opplyser at eierkommunene har fått de økte pensjonsutgiftene dekket gjennom økning av frie inntekter.

Utover dette angir selskapet personalsaker, tilrettelegging og nødvendige utviklings- og omstillingsprosesser som overgangskostnader for å etablere en hensiktsmessig organisering av det nye selskapet. Disse kostnadene beløper seg til kr 4,5 MNOK, og antas i hovedsak å være engangskostnader. Samtidig signaliseres det flere saker med tilretteleggingsbehov framover i tid.

Som grunn for merforbruk oppgis også kostnader til vikar/overtidsbruk på 1,5 MNOK som følge av sykdom.

Til sammen tallfestes årsaker til om lag kr. 13 MNOK.

Deler av styrets vurdering fremkommer av saksframstillingen slik:

«Selskapet har gjennom 2025 og 2026 arbeidet målrettet med å styrke økonomistyringen, forbedre planleggingen av personell og utnytte ressurser bedre på tvers av stasjoner og avdelinger. Det pågår også et omfattende analyse- og utviklingsarbeid knyttet til organisering, bemanning, utrustning, stasjonsstruktur, innsatsledelse og støttefunksjoner. Flere tiltak er allerede gjennomført eller under gjennomføring, blant annet reduksjon og omdisponering av administrative ressurser samt økt samordning på tvers av organisasjonen.

Tiltakene bidrar til bedre økonomisk kontroll og kan gi varige gevinster over tid. De gir imidlertid ikke grunnlag for å finansiere merforbruket fra 2025 innenfor rammene av driften i 2026.

Selskapets økonomiske situasjon er fortsatt krevende. Pensjonskostnadene er ikke endelig avklart, det sentrale lønnsoppgjøret har medført høyere kostnader enn lagt til grunn i opprinnelig budsjett, og tvisten med Ragn-Sells påfører fortsatt selskapet kostnader til juridisk bistand og saksforberedelser. I tillegg gjenstår enkelte overgangskostnader etter sammenslåingen. På denne bakgrunnen forventes det også merforbruk i 2026.

En inndekning av merforbruket fra 2025 gjennom ytterligere innsparinger i 2026 ville kreve tiltak som går utover ordinær effektivisering. Dette kan få konsekvenser for tjenestetilbudet, gjennomføringen av lovpålagte oppgaver og selskapets beredskap. Brann- og redningssjefen vurderer derfor at selskapet ikke har økonomisk handlingsrom til å egenfinansiere merforbruket fra 2025.

Representantskapets bestilling om å vurdere egenfinansiering er fulgt opp gjennom en samlet vurdering av selskapets økonomiske situasjon, igangsatte effektiviseringstiltak og muligheten for ytterligere innsparinger. Vurderingen er at det må skilles mellom varige effektiviseringstiltak og en kortsiktig innsparing for å dekke et allerede oppstått merforbruk. Varige endringer i organisering, bemanning eller beredskap må bygge på faglige analyser, risikovurderinger og forsvarlige prosesser, og bør ikke gjennomføres som et midlertidig tiltak for å dekke regnskapsresultatet for 2025.

Styret vurderer det som mest ryddig at den delen av merforbruket som kan knyttes til håndteringen av Ragn-Sells-saken dekkes av Bamble kommune, mens det resterende merforbruket dekkes av eierkommunene etter ordinær eierbrøk. Dette gir en tydelig sammenheng mellom årsak og finansieringsansvar, samtidig som de felles kostnadene fordeles etter den etablerte fordelingsmekanismen mellom eierkommunene. Dersom selskapet på et senere tidspunkt blir tilkjent dekning av saksomkostninger i Ragn-Sells-saken, bør slike inntekter i sin helhet tilbakeføres til Bamble kommune.

Arbeidet med effektivisering og økt økonomisk handlingsrom vil bli videreført. Eventuelle gevinster fra pågående organisasjonsutvikling, analyser og andre tiltak vil bli innarbeidet i fremtidige budsjetter når tiltakene er tilstrekkelig utredet og besluttet.»

Sak 10/26 – Justering av eiertilskudd som følge av økte pensjonsutgifter

Styret foreslår følgende overfor representantskapet:

1. Eierkommunenenes driftstilskudd til Grenland brann og redning IKS økes med 4,25 millioner kroner fra 2026 for å dekke varig økte pensjonskostnader. Økningen innarbeides i budsjett og økonomiplan og reguleres på samme måte som øvrig driftstilskudd.
2. Eierkommunenenes driftstilskudd til Grenland brann og redning IKS økes med 2,166 millioner kroner i 2026 og 5,116 millioner kroner fra 2027 for å dekke merkostnader som følge av det sentrale lønnsoppgjøret i kapittel 4. Økningen innarbeides i budsjett og økonomiplan og reguleres på samme måte som øvrig driftstilskudd.
3. Økningene fordeles mellom eierkommunene i samsvar med eierandelene fastsatt i selskapsavtalen.

Av saksutredningen fremkommer styrets vurdering slik:

«Pensjon og lønn er blant selskapets største kostnadsposter. Økningene i denne saken skyldes sentrale regel- og tariffendringer, og er ikke et resultat av økt bemanning eller lokale prioriteringer. De kan ikke finansieres innenfor vedtatte rammer uten reduksjoner i bemanning, aktivitet eller beredskap. Ordinær deflatorjustering av eiertilskuddet dekker generell pris- og lønnsvekst, men ikke de særskilte utslagene av pensjonsendringene og lønnsoppgjøret for GBR. Dersom brannvesenet fortsatt hadde vært kommunalt ville kostnaden kommet direkte til den enkelte kommune.

Administrasjonen har gjennom 2026 arbeidet med kostnadsreducerende tiltak, bedre samordning og omdisponering av ressurser. Tiltakene kan gi varige gevinster og skal fortsette. De er likevel ikke tilstrekkelige til å finansiere en varig kostnadsøkning på samlet 9,37 millioner kroner uten vesentlige endringer i bemanning, tjenestenivå eller beredskap.

Alternativet til økt eiertilskudd er derfor å redusere selskapets kostnadsnivå. En reduksjon av denne størrelsen kan ikke gjennomføres som ordinær effektivisering alene. Den vil kreve strukturelle tiltak og politiske prioriteringer som må bygge på ferdigstilte analyser og behandles gjennom selskapets ordinære styringsorganer. Den strategiske arbeidsgruppen skal vurdere framtidig ambisjonsnivå, organisering og finansiering, men dette arbeidet endrer ikke behovet for å håndtere allerede vedtatte og varige pensjons- og lønnskostnader.

En fast økning i eiertilskuddet gir et realistisk budsjettgrunnlag og nødvendig forutsigbarhet for både selskapet og eierkommunene. Samtidig blir det tydelig hvilke kostnader som følger av pensjon og hvilke som følger av lønnsoppgjøret. Det er derfor hensiktsmessig å holde områdene atskilt i vedtaket.

For 2026 bør økningen dekke delårsvirkningen som allerede belaster regnskapet. Fra 2027 må økningen innarbeides med helårsvirkning og videreføres som en fast del av driftstilskuddet. Dersom eierkommunene ikke øker rammen, må styret komme tilbake med forslag til tilsvarende reduksjon i aktivitet, bemanning eller beredskapsnivå.»

Kommunedirektørens vurdering

Overordnet sett handler denne saken om særlig to forhold:

1. **Prioritering** av kommunens midler til brann- og redningsvesen, på bekostning av andre tjenesteområder, som f.eks. skoler, barnevern, sykehjem, byutvikling etc.
2. **God og bærekraftig økonomi- og selskapsstyring**, hvor det løpende letes etter forbedringsområder som leder til kostnadseffektiv ivaretagelse av kommunens ansvar knyttet til lover og forskrifter om brann og redningsspørsmål, jfr. målet med eierskapet i GBR, slik det er angitt i eierskapsmeldingen.

Ad 1. Bystyret prioriterer i budsjettet hvert år hvordan kommunens midler skal prioriteres til ulike formål, herunder om et område skal tildeles mer midler enn et annet område. Når et område, i dette tilfellet et selskap, ikke overholder budsjettet er det grunn til å se nærmere på hvorfor budsjettet ikke overholdes. Denne saken bør derfor bidra til å opplyse formannskapet, som kan instruere/anbefale representantskapsmedlemmene, om hvorvidt merforbruk bør dekkes av eierkommunene, eller ved å utfordre selskapet til å effektivisere driften.

Ad. 2. For å skape økonomisk handlingsrom til å ivareta uforutsette hendelser i den løpende driften, og sikre en bærekraftig økonomisk drift, bør selskapet ha en løpende prosess hvor det letes etter effektiviserings og forbedringsområder. Vi synes ikke dette har fremkommet tydelig nok i tidligere saker som har omhandlet merforbruket for 2025. I foreliggende sak 09/26 fremkommer det særlig av styrets vurdering:

«Vurderingen er at det må skilles mellom varige effektiviseringstiltak og en kortsiktig innsparing for å dekke et allerede oppstått merforbruk. Varige endringer i organisering, bemanning eller beredskap må bygge på faglige analyser, risikovurderinger og forsvarlige prosesser, og bør ikke gjennomføres som et midlertidig tiltak for å dekke regnskapsresultatet for 2025.»

Kommunedirektøren mener selskapet løpende bør arbeide med å identifisere varige effektiviseringstiltak, og at dette bør drøftes med både styre og representantskap, slik at målet om en kostnadseffektiv brann- og redningstjeneste oppnås over tid.

Når det kommer til merforbruket for 2025, antatt merforbruk i 2026 og antatt merforbruk i 2027 er det ulike årsaker til det.

Brannen på Skjerkøya og tvisten med Ragn-Sells er klassifisert som stor hendelse. Inndekning av kostnadene forbundet med denne hendelsen skal da skje i tråd med hva representantskapet har vedtatt i sak 04/24. Styrets innstilling til representantskapet i sak 09/26 pkt. 2 følger opp vedtaket i sak 04/24. Utover dette, skal kr. 500 000,- dekkes av eierne etter eierbrøk. I tillegg hører pkt. 4 til samme store hendelse.

Økte pensjonskostnader for 2025 oppgis i saken med kr. 4,5 mill. Økte pensjonskostnader for 2025, 2026 og fremtidige økte pensjonskostnader for 2027, er kostnader selskapet ikke kan lastes for. Dette er en del av de sentrale forhandlingene som kommunene har fått kompensert, men som ikke er videreført til selskapet. Kommunedirektøren synes i dette tilfellet at det ikke er riktig å utfordre selskapet til å finne inndekning for dette selv ved å unnlate kompensering. Kommunedirektøren støtter at selskapet viderefører arbeidet med effektivisering, bedre ressursutnyttelse og økt økonomisk handlingsrom, og har forventninger til at selskapet identifiserer varige forbedringsområder som følge av dette arbeidet. Det vurderes derfor som rimelig å øke eierbidraget tilsvarende økning i pensjonskostnadene.

Imidlertid fremgår det av sak 10/26 følgende:

«Oppdatert beregning viser at de varig økte pensjonskostnadene utgjør om lag 4,25 millioner kroner årlig. Av dette utgjør den dokumenterte økningen fra 2024 til 2025 om lag 3,77 millioner kroner. Det resterende beløpet bygger på KLPs prognose for 2026. Endelig kostnad for 2026 vil først være kjent når KLP foretar den endelige beregningen i januar 2027.»

Det legges derfor til grunn at økte pensjonskostnader for 2025 ikke er kr. 4,5 mill., men kr. 3,77 mill.

Økt engangskostnad på ca. kr. 4,5 mill. til krevende personalsaker, inkludert tilretteleggingssak og nødvendige utviklings- og omstillingsprosesser for å etablere en hensiktsmessig organisering av det nye selskapet, anser kommunedirektøren ikke å være en sak som bør bidra til å øke eierbidraget. Dette er kostnader som må anses å være en del av den vanlige driften, hvor selskapet selv må vurdere hvorvidt det er økonomi til å sette i gang slike prosesser. Uansett om selskapet ikke kunne velge å iverksette slike prosesser, er dette forhold selskapet selv må finne inndekning for. Dette er også engangskostnader som bør være mulig å løse innenfor selskapets økonomi, uten at det skal gå ut over forsvarlig drift og beredskap. Det er ikke et krav at merforbruk for 2025 må dekkes inn i 2026. Det kan også dekkes inn i løpet av 2027. Selskapet skal som nevnt videreføre et forbedringsarbeid som skal skape økonomisk handlingsrom, og det vil være riktig å finne inndekking for denne delen av merforbruket i dette effektiviseringsarbeidet. Sammenlignet med andre brann-IKS i Norge, virker det tilsynelatende å være rom for å dekke denne merkostnaden uten det skal gå utover forsvarlig drift og beredskap.

Det samme gjelder overtidskostnader som følge av samtidig sykdom på et vaktlag som førte til økte vikarbruk på om lag kr. 1,5 mill.

Både kostnader til personalsakene og overtid er kostnader selskapet selv må dekke innenfor egen økonomi. Kostnadene kommer som følge av at aktiviteten i selskapet ikke er tilpasset selskapets vedtatte budsjett. Etter kommunedirektørens syn er det ikke god selskapsstyring, ei heller god eierstyring, og å etablere en praksis med at slikt merforbruk uten videre dekkes av eierne. For ordens skyld hadde GBR inntekter på kr. 215 mill. i regnskapet for 2025. En kostnad på om lag kr. 6 mill. av de totale inntekter for selskapet utgjør om lag 2,9 %.

Når det kommer til økte lønnskostnader som følge av det sentrale lønnsoppgjøret, jfr., sak 10/26, anser kommunedirektøren, i motsetning til å kompensere pensjonskostnadene, det riktig at selskapet selv finner inndekning for merkostnader som følger av lønnsoppgjøret i kap. 4. Dette vil være et mål om effektivisering som legges på selskapet.

Siden det er misforhold mellom sakene 09/26 og 10/26 knyttet til økning av pensjonsutgiftene fra 2024 – 2025, vises her en oppstilling av hvordan kommunedirektøren har kommet fram til tallene i forslag til vedtakspunkt 1:

	2025	2026	2027
Brann Skjerkøya - Fordelt eiere	500 000		
Pensjon 2025 og videre	3 768 020	3 768 020	3 768 020
Pensjon 2026 og videre		483 840	483 840
Lønn		0	0
Sum	4 268 020	4 251 860	4 251 860
Avrundet sum pkt. 1	4 270 000		

I tillegg vises her de samlede virkninger på regnskapet for 2026 (Sum 2025 og 2026) og budsjett for 2027 for eierkommunene:

Kommune	Eierandel	Bamble andel brann Skjerkøya 2025	2025	2026	Sum 2025 og 2026	2027
Bamble	11,4 %	1 960 000	488 024	486 176	2 934 200	486 176
Drangedal	3,3 %		139 031	138 505	277 536	138 505
Kragerø	8,4 %		357 314	355 961	713 275	355 961
Porsgrunn	29,7 %		1 266 660	1 261 864	2 528 524	1 261 864
Siljan	1,9 %		81 093	80 786	161 879	80 786
Skien	45,4 %		1 935 898	1 928 569	3 864 467	1 928 569
	100,0 %		4 268 020	4 251 860	10 479 880	4 251 860

Konklusjon

Administrasjonens konklusjon fremgår av forslag til vedtak.

Effekten av saken

Perspektiv	Negativ	Nøytral	Positiv	Ikke relevant
Konsekvens for klima på kort og lang sikt		X		
Konsekvens for miljøet på kort og lang sikt		X		
Økonomiske konsekvenser i et langt perspektiv	X			

Konsekvens for folkehelsen, herunder vurdering av tilpasning til aldersvennlig samfunn		X		
--	--	---	--	--

Forklaring: Tiltaket er vurdert ut fra fire perspektiver for å bestemme om det vil gjøre dagens situasjon forverret, uendret eller bedre.

Dersom tiltaket ikke påvirker de nevnte perspektivene, er alternativet "ingen" påvirkning valgt.

Vedlegg:

V1_Innkalling til ekstraordinært representantskapsmøte 09.11.26

V2_Sak 0926, Inndekning av merforbruk fra 2025

V2a_Sak 0926, Vedlegg 1, Forslag til fordeling av merforbruk 2025 mellom eierkommunene

V3_Sak 1026, Merkostnader pensjon og sentralt lønnsoppgjør

V3a_Sak 1026, Vedlegg 1, Beregningsgrunnlag økte pensjonsutgifter

V3b_Sak 1026, Vedlegg 2, beregninger sentralt lønnsoppgjør 2026

V3c_Sak 1026, Vedlegg 3, Forslag til fordeling av merkostnader mellom eierkommunene

V4_Sak 1126, Strategisk arbeidsgruppe

V4a_Sak 1126, Vedlegg 1, Protokoll fra representantskapsmøte 280926

V5_Protokoll fra representantskapsmøte i GBR 02.12.24, sak 04/24